

ARCHE

ПАЧАТАК

СКАРЫНА

6-2000

АНАЛІТЫКА ЭСЭІСТЫКА КРЫТЫКА РЭЦЭНЗІІ

Анатоль СІДАРЭВІЧ
"Купала і акадэмічныя выдаўцы"
Тацяна СЬНІТКО
"Падарожжа на мяжу Чачэніі"
Андрэй ДЫНЬКО
"Найноўшая гісторыя яцьвягаў"
Жан-Шарль ЛЯЛЬМАН
"Інтэграцыйная стратэгія Лукашэнкі"

ARCHE

п а ч а т а к

6 (11) – 2000

Аналітыка • Эсэістыка • Крытыка • Рэцэнзіі

ЗЬМЕСТ

- 3 Андрэй Дынько: Найноўшая гісторыя яцьвягаў
-
- 16 Анатоль Сідарэвіч: Поўны не акадэмічны
-
- 31 Тацяна Сьнітко: Як я не сустрэлася з Асланам Масхадавым
-
- 39 Жан-Шарль Ляльман: Інтэграцыйная стратэгія Лукашэнкі
-
- 51 Генадзь Цыхун: Крэалізаваны прадукт
-
- 59 Андрэй Хадановіч: Паляваньне на клясыкаў
-
- 66 Андрэй Скурко: Чырвоны казуркаед
-
- 70 Павал Абрамовіч: Дубавец і Ластоўскі
-
- 76 Кнігі — Рэакцыі — Лісты ў рэдакцыю
Віктар Мухін: Анталёгія з прыкметамі мафіёзнасьці
-

ARCHE-SKARYNA on-line:

<http://arche.home.by> (для карыстальнікаў у Беларусі)

<http://archeweb.hypermart.net> (для карыстальнікаў за межамі Беларусі)

Часопіс ARCHE выходзіць штомесяц.
Выдаецца з 1998 году.

Адрас для допісаў:
220018, Менск-18, а/с 3, ARCHE.
E-mail: arche@arche.org.by
Тэл.: (017) 257-48-69.

Заснавальнік: Андрэй Дынько.
Пасьведчаньне аб рэгістрацыі №1184.
Юрыдычны адрас:
220029, Менск, вул.Кісялёва, 7-54.

Рэдакцыйная калегія:

Уладзімер Адамчык — мастацкі рэдактар
Аляксандра Андрэеўская —
намесьніца галоўнага рэдактара
Валерка Булгакаў — галоўны рэдактар
Юрась Бушлякоў — адказны сакратар
Андрэй Вашкевіч — дырэктар
Андрэй Дынько — дырэктар
Віялета Кавалёва — карэктарка
Алена Казлова — сакратарка рэдакцыі
Максім Капран — web-майстар
Анатоль Прасаловіч — рэдактар
Андрэй Скурко — распаўсюднік
Сяржук Смятрычэнка — карэктар

Аўтары

АНДРЭЙ ДЫНЬКО

перакладчык, публіцыст,
дырэктар часопіса „ARCHE“.

АНАТОЛЬ СІДАРЭВІЧ

філэзаф, літаратуразнаўца,
ідэолаг адроджанай беларускай сацыял-
дэмакратыі. Ягоная апошняя публікацыя
— артыкул „Луцкевічы і Луцэвіч“
(„Крыніца“, 1999).

ТАЦЯНА СЬНІТКО

журналістка, уласная карэспандэнтка
газеты „Україна молада“ ў Беларусі,
сталая аўтарка газэтаў „Наша Ніва“
і „Наша Свабода“.

ЖАН-ШАРЛЬ ЛЯЛЬМАН

палітолаг, супрацоўнік парыскага
Інстытуту навуковых дасьледаваньняў.
Укладальнік і рэдактар зборніка
*Les confins de l'OTAN: l'espace mer
Baltique — mer Noire / Nouveaux Mondes*
(Жэнэва—Парыж, 1999), паводле якога

перакладзены артыкул у гэтым нумары.
Ён публікуецца з ласкавае згоды аўтара
і жэнэўскага Цэнтру дасьледаваньняў
прадпрыемстваў і грамадстваў, выдаўца
альманаха *Nouveaux Mondes*.

ГЕНАДЗЬ ЦЫХУН

доктар філялягічных навук,
прафэсар, славіст. Працуе ў Інстытуце
мовазнаўства НАН Беларусі.

АНДРЭЙ СКУРКО

асьпірант філялягічнага факультэту
БДУ. Сябар рэдакцыі „ARCHE“
ад яе заснаваньня.

АНДРЭЙ ХАДАНОВІЧ

паэт, перакладчык паэзіі і гуманістыкі,
выкладае замежную літаратуру ў БДУ.
Апошняя ягоная публікацыя —
артыкул „Міхась Баярын: паэт для
чытаньня розумам“ у першым нумары
„ARCHE-Скарыны“.

ПАВАЛ АБРАМОВІЧ

асьпірант факультэту журналістыкі БДУ.
Сталы аўтар газеты „Рабочы“.

Калі дзяржава па ідэялягічных
меркаваньнях адмаўляецца
падтрымліваць выданьне
беларускай літаратуры, гэта
стаецца справай гонару прыватных
энтузіястаў. Дзеля свабоды
„несаветскасьці“, якая афіцыйнымі
беларускімі ідэолягамі трактуецца
як „антырасейскасьць“, у сьпіс
гэтых непажаданых для
друкаваньня аўтараў разам з
Уладзімерам Дубоўкам, Антонам
Луцкевічам і іншымі лучыў Хведар
Ільляшэвіч (1910—1948), зборнік
творчай спадчыны якога выйшаў
у Маладэчне пад назовам „Творы“.
Трэба сказаць, што лёс быў
бязьлітасны да гэтага арыгінальнага
беларускага творцы, аднаго зь
нешматлікіх карэнных віленчукоў
(бо нарадзіўся ў гэтым месяце), які
поўніцай прысьвяціў сябе
служэньню беларускай ідэі: за свае
перакананьні ён перасьледаваўся польскімі
ўладамі, у ваеннае ліхалецце з рызыкай для
жыцьця змагаўся за самастойнасьць зь нямецкімі
акупацыйнымі ўладамі, рэдагуе ў Беластоку

Хведар Ільляшэвіч
Творы
Маладэчна
2000

беларускую газету „Новая дарога“
і ўрэшце ўжо на выпаньні, у
Заходняй Нямецчыне, трагічна загінуў
у выніку аўтамабільнай катастрофы.

Аснову „Твораў“ склалі тры
прыжыцьцёвыя зборнікі
„Веснапесьні“, „Зорным шляхам“
і „Захараваныя вершы“. Апрача
гэтага, у кнізе публікуецца раней
амаль недаступная лірыка, напісаная
ў эміграцыі, а таксама задушэўна-
шчымылівае апавяданьне „Танго
„Ноктурно“, якое заслугоўвае, без
сумлеву, перакладу на іншыя мовы.

Прадмову да зборніка напісаў,
праўда, па старасьвецкай традыцыі
абмінаючы контравэрсійныя моманты
жыцьця і творчасьці пісьменьніка,
Арсень Ліс. Асноўную ж працу —
падрыхтоўку і ўкладаньне тэкстаў
— выканаў Міхась Казлоўскі пры
тэхнічнай дапамозе маладэчанскага
„Цэнтру Грамадзкіх Ініцыятываў“.

Знайсці кнігу можна на выставах на сядзібах
ТБМ (Румянцава 13) і БНФ (Варвашэні 8) у
Менску і ў шапіку ТБМ у Маладэчне.